

ORJİNAL MAKALE / ORIGINAL ARTICLE

Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi / BAUN Sağ Bil Derg
Balıkesir Health Sciences Journal / BAUN Health Sci J
ISSN: 2146-9601- e ISSN: 2147-2238
Doi: <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.1078077>

Beden Eğitimi Dersine Katılım Motivasyonu Ölçeği'nin (BEDKMÖ) Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Gönül TEKKURŞUN DEMİR¹, Halil İbrahim CİCİOĞLU²

¹ Serbest Araştırmacı, Birleşik Arap Emirlikleri, Dubai

² Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

Geliş Tarihi / Received: 23.02.2022, Kabul Tarihi / Accepted: 21.04.2022

ÖZ

Amaç: Araştırmada Beden Eğitimi Dersine Katılım Motivasyonu Ölçeği'nin (BEDKMÖ) geçerli ve güvenilir şekilde geliştirilmesi amaçlanmıştır. **Gereç ve Yöntem:** Ölçeğin geliştirilmesinde Hür İrade Kuramı dikkate alınmış ve bu kuram doğrultusunda madde havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan maddeler uzman görüşüne sunulmuş ve pilot uygulama yapılmıştır. Daha sonra araştırmaya 12-18 yaş grubundan, 839 kadın ve 546 erkek olmak üzere toplam 1385 katılımcı dahil edilmiştir. Katılımcılardan elde edilen verilerin analize uygunluğunun saptanması için Açımlayıcı Faktör Analizinden elde edilen KMO ve Barlett testlerinden faydalanılmış ve verilerin analize uygunluğu tespit edilmiştir. **Bulgular:** Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda 3 alt boyut elde edilmiştir. Bu 3 alt boyut Doğrulayıcı Faktör Analizi'ne tabi tutulmuştur. Yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda uyum indekslerinin kabul edilebilir ve mükemmel aralıkta olduğu kanıtlanmıştır. Ölçeğin güvenirliliğinin tespiti için ise Cronbach Alpha, Spearman Brown Katsayısı, Guttman Split-Half, test tekrar test güvenirlilik analizleri uygulanmıştır. **Sonuç:** Yapılan tüm analizler 3 faktörlü ölçeğin 13 maddeden oluştuğunu, geçerli ve güvenilir olduğunu kanıtlamıştır. Araştırmada, Beden Eğitimi Dersine Katılım Motivasyonu Ölçeği'nin zaman dayanıklı, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi, Beden Eğitimi Dersi, Motivasyon, Beden Eğitimi Dersine Katılım Motivasyonu.

Developing the Motivation for Participation in Physical Education Lesson Scale (MFPPELS): Validity and Reliability Study

ABSTRACT

Objective: In the study, it was aimed to develop a valid and reliable Motivation for Participation in Physical Education Lesson Scale (MFPPELS). **Materials and Methods:** Free Will Theory was taken into consideration in the development of the scale and an item pool was created in line with this theory. The created items were presented to the expert opinion and a pilot application was made. Then, a total of 1385 participants, 839 female and 546 male, from the 12-18 age group were included in the study. In order to determine the compatibility of the data obtained from the participants with the analysis, the KMO and Barlett tests obtained from the Exploratory Factor Analysis were used and the compatibility of the data with the analysis was determined. **Results:** As a result of the Exploratory Factor Analysis, 3 sub-dimensions were obtained. These 3 sub-dimensions were subjected to Confirmatory Factor Analysis. As a result of the Confirmatory Factor Analysis, it was proven that the fit indices were acceptable and in the perfect range. In order to determine the reliability of the scale, Cronbach Alpha, Spearman Brown Coefficient, Guttman Split-Half, test-retest reliability analyzes were applied. **Conclusion:** All analyses proved that the 3-factor scale consisting of 13 items is valid and reliable. In the study, it was concluded that the Motivation Scale for Participation in Physical Education Lesson is a time-resistant, valid and reliable measurement tool.

Keywords: Physical Education, Physical Education Lesson, Motivation, Motivation to Participation in Physical Education Lesson.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Gönül TEKKURŞUN DEMİR, Serbest Araştırmacı, Birleşik Arap Emirlikleri, Dubai.

E-mail: gonultekkursun@hotmail.com

Bu makaleye atıf yapmak için / Cite this article: Tekkurşun Demir, G., & Cicioğlu, C. İ. (2023). Beden eğitimi dersine katılım motivasyonu ölçeği'nin (bedkmö) geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlilik çalışması. *BAUN Health Sci J*, 12(1): 134-141. <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.1078077>

BAUN Health Sci J, OPEN ACCESS <https://dergipark.org.tr/tr/pub/balikesirsbd>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

GİRİŞ

Bedensel hareketliliğin esas olduğu, bireyin tüm gelişim boyutlarını olumlu yönde etkileyen aktiviteler beden eğitimi başlığı altında yerini alır. Beden eğitimi, bireyin bilişsel, duyuşsal, davranışsal ve psiko motor özelliklerini geliştirirken eğlendiren, aynı zamanda bireyi hareketsizlikten ve asosyalikten uzaklaştıran ve bireyin sağlıklı yaşamasına aracı olan aktivitelerdir.

Beden eğitimi, sağlıklı bireylerin yetiştirilmesinde, güçlü bir fiziksel yapıya sahip olunmasında (Kuru, 2000), mutlu, insan haklarına saygı duyan, zeki ve kişilik sahibi bireylerin toplumu oluşturmasında aracı role sahiptir (Muallimoğlu, 1998). Beden eğitimi, bireyin bedensel yeteneklerini geliştiren, ruh sağlığını ve sosyalleşmesini destekleyen, esnek kuralları doğrultusunda gerek çevre koşullarına gerekse katılımcıların özelliklerine göre değiştirilen, oyunu, eğlenceyi ve spora dönük etkinlikleri bünyesinde barındıran hareketlerdir (Aracı, 2006). Beden eğitimi, “bireyin fiziksel hareketlere katılmak suretiyle davranışlarında kasıtlı olarak beden eğitimin amaçlarına uygun (bedensel, duyuşsal, sosyal, zihinsel) değişme meydana getirme sürecidir”. Beden eğitimi dersi bireyin enerjik olmasını, zihinsel tükenmişliğe dirençli olmasını (Leithwood, 2007), beden kitle indeksini korumasını, salgı bezlerinin ve kalbinin sağlıklı şekilde çalışmasını (İnal, 2003), yeni yetenekler kazanmasını (Güneş, 2003) sağlar. Eğitimin diğer bilim dallarından farklı olarak, beden eğitimi dersi “hareket öğrenme ve hareket yoluyla öğrenme” temeli üzerinde inşa edilmiştir. Yani beden eğitimi beden hareket etmesi, yaparak ve yaşayarak öğrenmesiyle eğitilmesi anlamına gelir (Tamer ve Pulur, 2001). Beden eğitimi, bireyin yalnızca bedeninin sağlıklı, kuvvetli olmasının değil, aynı zamanda kişilik gelişiminin, zindeliğinin, duyuşsal iyiliğinin, toplumla kaynaşmasının, liderlik özelliklerinin, zihinsel gelişimin temel kaynağıdır. Bireyin tüm gelişim özelliklerine olumlu etkisi olan beden eğitimine katılım sayesinde fazla kaloriler yakılırken, çeşitli spor dallarına özgü beceriler kazanılır. Motivasyon, beden eğitimi dersine katılımın sağlanmasındaki güçlü duygulardan biridir.

Motivasyon “çaba ve gayreti harekete geçiren”, bireyi hareketlendiren, itici güç, harekete sebebiyet veren istek anlamı taşımaktadır (Konter, 1995). Motivasyon, bireyin herhangi bir amaca yönelerek harekete geçmesi (Deci ve Ryan, 2000), o amaç doğrultusunda hareketini sürdürmesidir (Lumsden, 1994). Motivasyon, Hür İrade Kuramı’na göre içsel, dışsal ve motivasyonsuzluk faktörleri altında incelenmektedir. İçsel motivasyon, bireyin bir amaca yönelik merak, heyecan duyması, amaca ulaştığında ise keyif almasıdır (Deci ve Ryan, 1985). Dışsal motivasyon, çevresel faktörlerden (insan, doğa, vb.) bireyin etkilenecek çaba içine girdiği durumları ifade eder (Lepper, 1988). Motivasyonsuzluk ise, bireyin harekete geçmek için motivasyon kaynaklarının olmaması durumudur. Motivasyonsuzluk yaşayan biri, harekete geçme nedenleri ve hareket çıktıları arasında bağ kuramaz (Reeve, 2004).

Beden eğitimi dersine katılımda motivasyon yüksekliğinin olumlu, düşüklüğünün olumsuz etkileri bulunmaktadır. İçsel motivasyon düzeyindeki yükseklik bireyin beden eğitimi dersini sevmesi (Yetim ve ark., 2014), derste eğlenmesi, olumlu duygular geliştirmesi üzerinde etkiliyken, dışsal motivasyon düzeyindeki yükseklik bireyin beden eğitimi dersinde aktif olması, derste ödül ve takdir alma isteği üzerinde etkilidir. Beden eğitimi dersine katılım motivasyonundaki düşüklük ise, öğrenmeyi geciktirir ve akademik başarıyı düşürür, asosyalleştir, kilo kontrolünü zorlaştırır (Öncü, 2004). Bu bağlamda beden eğitimi dersine katılımda motivasyonunun etkisinin araştırılması ve beden eğitimi dersine katılım motivasyonunun düzeyinin ne yönde olduğunun incelenmesi akla gelmektedir. Nitekim günümüz gençleri, dijitalleşen yaşam ve akademik görev-sorumluluklarından dolayı hareketsiz yaşam sürme riski altındadır. Bireyin sağlıklı yaşama adım atmasında, beden eğitimi dersine katılım motivasyonundaki yükseklik bir belirleyicidir. Çünkü beden eğitimi dersine katılım motivasyonundaki yükseklik gençlerin, sosyal, duyuşsal, fiziksel ve bilişsel yönden gelişmesine yol açar. Ayrıca gençlerin beden kitle indeksinin kontrolünün sağlanması, problemleri dijital oyun oynama davranışından uzaklaşması, sosyalleşmesi, stresten uzaklaşması ve huzurlu-mutlu hissetmesi için beden eğitimi dersine katılım motivasyonunun saptanması önemlidir. Buna ek olarak, beden eğitimi dersine katılım motivasyonu düzeyi düşük olan gençlerin tespit edilerek, derse motive edilmesi de önemlidir. Çünkü beden eğitimi dersine katılım motivasyonu düşüklüğünün tespiti, bu durumun giderilmesi için çözüm önerilerinin aranmasına fırsat sağlar. Tüm bu bilgiler ışığında literatüre Beden Eğitimi Dersine Katılım Motivasyonu Ölçeğinin kazandırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmada Beden Eğitimi Dersine Katılım Motivasyonu Ölçeğinin geçerli ve güvenilir şekilde geliştirilmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın tipi

Araştırma metodolojik bir araştırmadır.

Araştırma grubu

Beden eğitimi dersine katılım motivasyonu ölçeğinin geliştirilmesi amacıyla araştırmaya 12- 18 yaş grubundan katılımcılar dahil edilmiştir. Günümüzün 12-18 yaş grubunu içine alan ve Z kuşağı olarak adlandırılan (Twenge ve ark., 2010) gençlerin çalışma grubu olarak seçilmesinde, onların dijital oyunlara eğilim göstererek fiziksel aktivite içeren etkinlikleri göz ardı etmesi (Demir ve Cicioğlu, 2018), eğlenmek-vakit geçirmek için öncelikli seçeneklerinin dijital oyunlar olması (Namli ve Demir, 2020) etkili olmuştur. Çünkü teknoloji içinde doğup büyüyen bu 12-18 yaş grubundaki Z kuşağının, dijital alet ve oyunlarla gereğinden fazla ilgilenmesi git gide hareketsiz, sağlıksız ve beden eğitimi dersine katılım motivasyonu düşük gençliği oluşturabilir. Bu bağlamda araştırmaya

dahil edilen çalışma grubunun 839'u kadın ve 546'sı erkektir. Araştırmaya, iki farklı çalışma grubu alınmıştır. Birinci çalışma grubuna dahil edilen 12- 18 yaş grubundan 1115 katılımcının verilerinden AFA ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. İkinci çalışma grubuna dahil edilen 270 katılımcının verilerine ise, DFA ve test tekrar test yapılmıştır. Bu bağlamda araştırmaya 12-18 yaştan toplam 1385 birey katılmıştır. Faktör analizlerinde, ölçek madde sayısının beş katı kadar çalışma grubu sayısı olması önerilmektedir (Büyüköztürk, 2014). Bu bağlamda hem AFA'ya hem de DFA'ya literatürde önerilen katılımcı sayısının üstünde katılımcı dahil edilmiş ve faktör analizleri sonunda da BEDKMÖ'nün çalışma grubuna uygun geçerli bir yapı sergilediği kanıtlanmıştır.

Veri toplama

Katılımcıların araştırmaya dahil edilmesinde bazı kriterler konmuştur. Kriterler; beden eğitimi dersine daha önce katılmış olmak, 12-18 yaş arasında olmaktır. Araştırmada ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme araştırmacılar tarafından belirlenen bazı kriterleri karşılayan bireylerin araştırmaya dahil edildiği çalışmalardır (Tompson, 2004). Araştırmaya katılan katılımcılara Google Formlar üzerinden ulaşılmış ve gönüllülük ilkesi doğrultusunda veriler toplanmıştır.

İstatistiksel analiz

Ölçeğin yapısının ortaya konması için Açıklayıcı Faktör Analizi, Doğrulamalı Faktör Analizi kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğinin tespiti için ise Cronbach Alpha, Spearman Brown Katsayısı, Guttman Split-Half, test tekrar test güvenilirlik analizleri uygulanmıştır. Ayrıca madde analizi alt-üst %27 grup karşılaştırması, düzeltilmiş madde toplam test korelasyonu analizinden de yararlanılmıştır.

Ölçek geliştirme basamakları

Araştırmada, madde havuzu yazmadan önce motivasyon özelliğini içeren Deci ve Ryan'ın (1985) Hür İrade Kuramı hakkında araştırma yapılmış ve bu kuramı oluşturan faktörler iyice özümsemiştir. Ayrıca motivasyon konusu ile ilgili yapılan yerli ve yabancı araştırmalar incelenmiştir. Bu bağlamda öncelikle motivasyon ile ilgili yapılan ölçekler (Dede ve Yaman, 2008; Demir ve Cicioğlu, 2018; Guay, Vallerand ve Blanchard, 2000; Karataş ve Erden, 2012; Lonsdale, Sabiston, Taylor ve Ntoumanis, 2011; Lynn, 1969; Özervin, 2006; Öztürk ve Uzunkol, 2013; Özdemir, Durhan ve Karaküçük, 2020), beden eğitimi dersine katılım motivasyonu ile ilgili yapılan araştırma makaleleri (Bozkurt, Dursun ve Arı, 2019; Çakır, 2019; Durmaz ve Akkuş, 2016; Namlı ve Demir, 2020; Özgün, Yaşartürk, Ayhan ve Bozkuş, 2017) ayrıntılı şekilde ele alınmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda, Hür İrade Kuramı'nı oluşturan içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk faktörleri altında 45 maddelik taslak madde havuzu oluşturulmuştur. Ortaya çıkan 45 maddelik taslak madde havuzundaki maddelerin, kendini tekrar edip etmediğinin, uygun dille yazılıp yazılmadığının, faktöre uygun ifade edilip edilmediğinin ve anlaşılır olup olmadığının sınanması amacıyla uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman

görüşünün alınma nedeni, kapsam geçerliğinin sınanmak istenmesidir. Nitekim ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği çalışması, ölçülmek istenen kurama uygunluğunun ortaya konmasında önemlidir (Karasar, 2014). Araştırmada oluşturulan maddelerin kapsam geçerliğini ortaya koymak amacıyla Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği alanından üç, Ölçme ve Değerlendirme alanından bir, Türk Dili ve Edebiyatı alanından bir uzmana ulaşılmış ve görüşlerine sunulmuştur. Bu bağlamda taslak ölçekten madde çıkarılmamış, yalnızca bir maddede yer alan anlam muğlaklığı giderilerek taslak ölçek uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Geniş çalışma grubuna uygulamadan önce taslak ölçeğin herhangi bir anlaşılmayan yerin olup olmadığını anlamak için 32 kişiden oluşan 12-18 yaş grubundaki bireye uygulanmıştır. Anlaşılmayan yerinin olmadığı tespit edildikten sonra, beşli likertli tipinde hazırlanan ölçek, geniş gruplara uygulanmak üzere hazır hale getirilmiştir.

Beden Eğitimi Dersine Katılım Motivasyonu Ölçeği (BEDKMÖ): BEDKMÖ içsel motivasyon (1., 2., 3. ve 4. madde), dışsal motivasyon (5., 6., 7., 8., 9. madde) ve motivasyonsuzluk (son dört madde) faktörlerinden oluşmaktadır. Ölçek 5'li likert tipinde geliştirilmiştir. Likertleme, hiç katılmıyorum=1, katılmıyorum=2, kararsızım=3, katılmıyorum=4, tamamen katılmıyorum=5 şeklindedir. Ters maddeler 5=1, 1=5, 2=4, 4=2 şeklinde kodlanmaktadır.

İçsel motivasyon: Katılımcıların beden eğitimi dersine katılımında heyecan duyması, dersten keyif alması, derse katılımında mutlu olması gibi içsel kaynaklardan beslenmesi durumundaki motivasyon düzeyini temsil eder. İçsel motivasyon alt boyutundan alınabilecek en düşük puan 4 en yüksek puan 20'dir. Katılımcının puanının artması, beden eğitimi dersine katılımında içsel motivasyonunun arttığının göstergesidir.

Dışsal motivasyon: Katılımcıların beden eğitimi dersine katılımında dönüt, ödül, popülerite gibi dış kaynaklardan etkilenmesi durumundaki motivasyon düzeyini temsil eder. Dışsal motivasyon faktöründen alınabilecek en düşük puan 5, en yüksek puan 25'tir. Katılımcıların bu faktörden aldığı puanın artması, onların beden eğitimi dersine katılımında dışsal motivasyonunun yükseldiğinin göstergesi olarak kabul edilir.

Motivasyonsuzluk: Katılımcıların beden eğitimi dersinin kendisine sağladığı faydayı kavrayamamasını, davranışa geçme isteğinde kararsızlık-isteksizlik olmasını, derse katılıp katılmama konusunda emin olmamasını ve davranış-sonuçları arasında bağlantı kuramamasını temsil eder. Bu faktör madde ters maddelerden oluşmaktadır. Motivasyonsuzluk faktöründen alınabilecek en düşük puan 4, en yüksek puan 20'dir. Katılımcının puanındaki artış, beden eğitimi dersine katılımında katılımcıların motivasyonsuzluk düzeyinin arttığının göstergesidir.

Araştırmanın etik yönü

Araştırma, Atatürk Üniversitesi'nden E-70400699-000-2200060839 sayılı etik kurul kararı alınarak yapılmıştır.

Katılımcılara onam formu sunulmuş ve bu formu onaylayan katılımcılar çalışmaya dahil edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümünde BEDKMÖ'nün geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanmasında yapılan analizler ve bu analizlerin açıklamaları bulunmaktadır.

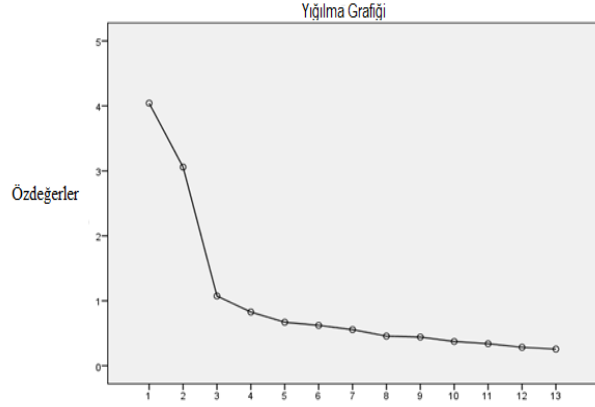
Yapı geçerliği

Açımlayıcı faktör analizi (AFA)

Yapılan AFA'ya göre, Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ve Barlett test incelendiğinde, KMO değerinin 0.83; Bartlett Sphericity testi ki-kare değerinin de 7382.044 (sd=78; p=0.000) olduğu saptanmıştır. Yapılan temel bileşenler analizi sonucunda Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) değerinin 0.50'nün üstünde olduğu ve Barlett testinin anlamlılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda elde edilen sonular verilerin analize uygunluğunu göstermektedir (Tavşancıl, 2010). Verilerin analize uygunluğu saptandıktan sonra AFA için Varimaks dik döndürme tekniğinden yararlanılmış ve kesme noktası 0.40 alınmıştır. AFA sırasında binişik maddeler, 0.40'ın altında faktör yüküne sahip olan maddeler ve iki faktöre 0.10'dan fazla yük veren maddeler analiz dışı bırakılmıştır (Büyüköztürk, 2011). Yapılan AFA sonucunda 13 maddeden oluşan, Hür

İrade Kuramı ile örtüşen (Deci ve Ryan, 1985), 3 faktörlü yapı elde edilmiştir. Elde edilen yapıya aşağıda yer alan yığılma grafiği kanıttır.

Şekil 1'de BEDKMÖ'nün yığılma grafiğinde (Scree Plot) ölçeğin AFA sonucundaki incelendiğinde 3 faktörlü yapısı yer almaktadır

Şekil 1. BEDKMÖ'nün yığılma grafiği.

Tablo 1. Bedkmö'nün AFA sonucu.

Taslak form	Madde no	BEDKMÖ'nün maddeleri	İçsel Motivasyon	Dışsal Motivasyon	Motivasyonsuzluk
m3	1	Beden eğitimi dersine katılmak bana keyif verir.	0.89		
m16	2	Beden eğitimi dersine katılmak beni eğlendirir.	0.89		
m1	3	Beden eğitimi dersine katıldığımda mutlu olurum.	0.87		
m8	4	Beden eğitimi dersine katılmayı severim.	0.81		
m22	5	Sportif yeteneklerimi çevremdekilere göstermek hoşuma gider.		0.78	
m13	6	Beden eğitimi dersindeki performansından dolayı övülmek hoşuma gider.		0.76	
m21	7	Beden eğitimi dersi ideal vücut ölçülerine sahip olmamı sağlar.		0.65	
m15	8	Yenme yenilme duygularını tatmak için beden eğitimi dersine katılırım.		0.64	
m36	9	Beden eğitimi dersi arkadaşlarımla iletişimimi güçlendirir.		0.61	
m29	10	Bu derse katılmanın bana faydası olduğundan emin değilim.**			0.81
m18	11	Beden eğitimi dersinde zaman harcamak iyi bir şey mi emin değilim.**			0.79
m39	12	Bu derse giriyorum, fakat bu zahmete değip değmediğinden emin değilim.**			0.78
m17	13	Beden eğitimi dersinin bana ne kazandırdığını bilmiyorum.**			0.69
Varimaks Döndürme, Kritik değer: 0.40					
		Varyans yüzdesi	Kümülatif yüzde	Özdeğer	
İçsel Motivasyon		31.0	22.96	4.04	
Dışsal Motivasyon		23.52	42.97	3.05	
Motivasyonsuzluk		8.25	62.87	1.07	

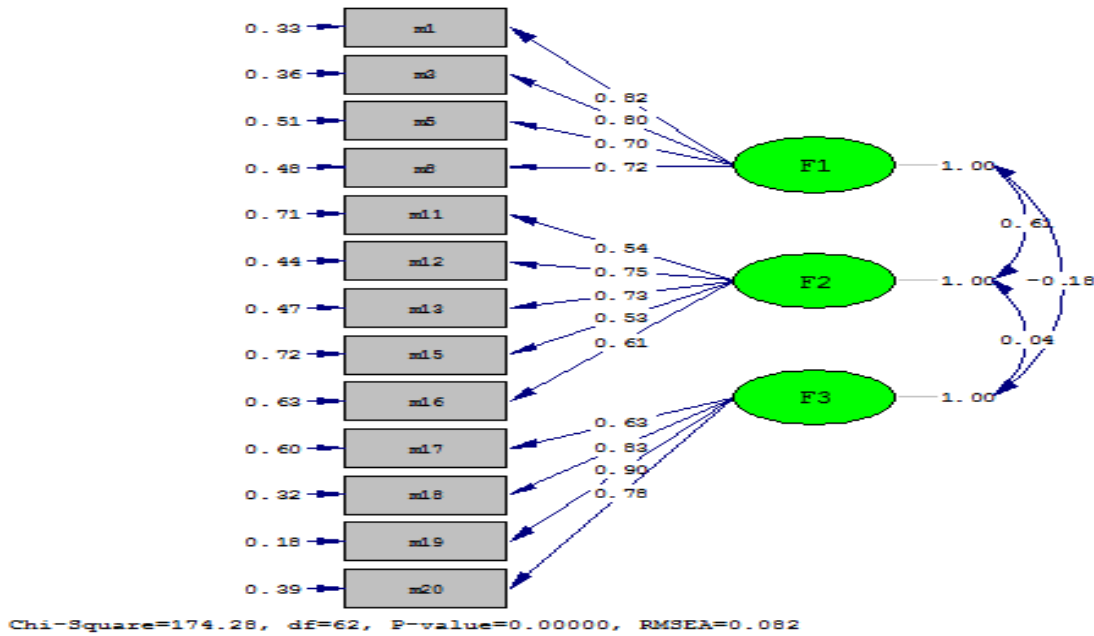
*p<0.05 **Ters maddeler.

BEDKMÖ'nün içsel motivasyon (ilk dört madde), dışsal motivasyon (5., 6., 7., 8., 9. madde) ve motivasyonsuzluk (son dört madde) faktörlerinden oluştuğu, her bir maddenin faktör yükünün 0.69 ile 0.89 arasında değiştiği,

özdeğeri 4.04 olan içsel motivasyon faktörünün varyans yüzdesinin 31 olduğu; özdeğeri 3.05 olan dışsal motivasyon faktörünün varyans yüzdesinin 23.52 olduğu; özdeğeri 1.07 olan motivasyonsuzluk faktörünün

varyans yüzdesinin 8.25 olduğu ve BEDKMÖ'nün toplam varyansın 62.87'sini açıkladığı görülmektedir. Geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmek için yapılan çalışmalarda, faktör yüklerinin 0.30 ve üzerinde olması

(Tabachnick ve Fidell, 2007), her bir faktörün özdeğerinin 1 ve üzerinde olması (Özdamar, 2013) istenmektedir.

Şekil 2. BEDKMÖ'nün path diyagramı.

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

AFA analizinin desteklenmesi ve ölçeğin yapısının uygunluğunun sınanması için DFA'dan yararlanılmıştır. Bu bağlamda yapılan DFA'ya yönelik uyum indeksleri; $\chi^2/sd=2.03$ ($0 < \chi^2/sd < 3$), RMSEA=0.08 ($0.00 < RMSEA \leq 0.10$), CFI=0.95 ($0.95 \leq CFI \leq 1.00$), GFI=0.91 ($0.90 \leq GFI \leq 1.00$), AGFI=0.87 ($0.85 \leq AGFI \leq 1.00$), PGFI=0.62 ($0.50 \leq PNFI \leq 1.00$), IFI=0.96 ($0.90 \leq NFI \leq 1.00$), NFI=0.93 ($0.90 \leq NFI \leq 1.00$) ve PNFI=0.74 ($0.50 \leq PNFI \leq 1.00$) olarak saptanmıştır. Uyum indekslerine göre BEDKMÖ'nün kabul edilebilir (Alpar, 2013) ve varsayılan iyi aralıkta olduğu tespit

edilmiştir (Kline, 2011). Elde edilen uyum indekslerine kanıt olarak Şekil 2 verilmiştir. Elde edilen Path Diyagramı BEDKMÖ'nün 3 faktörlü yapısının uygunluğunu desteklemektedir. Şekil 2'de F1 içsel motivasyon faktörünü, F2 dışsal motivasyon faktörünü ve F3 motivasyonsuzluk faktörünü göstermektedir.

Güvenirlilik

BEDKMÖ'nün güvenirliliğinin ve zamana dayanıklılığının tespit edilmesi amacıyla test tekrar test, Cronbach Alpha, Spearman Brown Katsayısı, Guttman Split-Half güvenirlilik analizleri kullanılmıştır.

Tablo 2. Bedkmö'nün güvenirlilik analizleri.

BEDKMÖ	Test tekrar test	Cronbach alfa	Spearman Brown katsayısı	Guttman Split-Half
İçsel motivasyon	0.81	0.89	0.88	0.89
Dışsal motivasyon	0.78	0.76	0.65	0.77
Motivasyonsuzluk	0.77	0.81	0.81	0.82
Toplam	0.75	0.79	0.63	0.79

Yapılan güvenirlilik analizleri sonucunda içsel motivasyon faktörünün test tekrar test sonucu 0.81, Cronbach Alpha katsayısı 0.89, Spearman Brown katsayısı 0.88, Guttman Split-Half katsayısı 0.89 olarak saptanmıştır. Dışsal motivasyon faktörünün test tekrar test sonucu 0.78, Cronbach Alpha katsayısı 0.76, Spearman Brown katsayısı 0.65, Guttman Split-Half katsayısı 0.77'dir. Motivasyonsuzluk faktörünün

güvenirliliğini saptamak için yapılan analiz sonuçları ise test tekrar test sonucu 0.77, Cronbach Alpha katsayısı 0.79, Spearman Brown katsayısı 0.63, Guttman Split-Half katsayısı 0.79 şeklindedir. BEDKMÖ'nün toplam puanının test tekrar test sonucu 0.75, Cronbach Alpha katsayısı 0.79, Spearman Brown katsayısı 0.63, Guttman Split-Half katsayısı 0.79'dur. Ölçeğin iç tutarlığına

ilişkin yapılan analiz sonuçlarının 0.60'ın üzerinde olması önerilmektedir (Seçer, 2015).

Madde analizi

Birden fazla alt boyutu olan ölçeklerin alt ve üst grup karşılaştırmalı arasındaki anlamlılığın sınanması için

madde analizine ihtiyaç vardır (Büyüköztürk, 2014; Thompson, 2004). Bu bağlamda yapılan madde analizinden elde edilen sonuçlara göre BEDKMÖ'nün her bir maddesinin ayırt edicilik gücü kanıtlanmıştır. Bu kanıt Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Bedkmö'nün alt-üst %27 grup karşılaştırması (madde analizi).

Faktörler	Madde No	DMTTK**	% 27 Alt Grup n=301		% 27 Üst Grup n=301		t	p
			X	SS	X	SS		
İçsel Motivasyon	1	0.54	2.87	1.37	4.38	0.91	-15.747	0.00*
	2	0.56	2.82	1.34	4.34	0.93	-16.289	0.00*
	3	0.54	2.78	1.40	4.39	0.92	-16.549	0.00*
	4	0.59	2.73	1.45	4.34	0.94	-16.379	0.00*
Dışsal Motivasyon	5	0.44	2.41	1.30	4.34	0.90	-20.945	0.00*
	6	0.50	2.34	1.24	4.36	0.92	-22.427	0.00*
	7	0.48	2.40	1.30	4.37	0.86	-21.784	0.00*
	8	0.45	2.45	1.32	4.35	0.88	-20.543	0.00*
	9	0.47	2.45	1.34	4.40	0.86	-21.113	0.00*
Motivasyonsuzluk	10	0.59	2.40	1.35	3.68	1.48	-10.891	0.00*
	11	0.54	2.17	1.21	3.60	1.49	-12.657	0.00*
	12	0.56	2.19	1.22	3.62	1.51	-12.676	0.00*
	13	0.52	2.15	1.29	3.63	1.49	-12.831	0.00*

X=Ortalama, SS=Standart sapma, *p<0.001, DMTTK**= Düzeltilmiş madde toplam test korelasyonu.

Üç faktörlü BEDKMÖ'nün alt-üst %27 grup karşılaştırması t testi ile incelemiş olup, analiz sonucundaki grup arasındaki puanlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Ayrıca yapılan düzeltilmiş madde toplam test korelasyonunun sonucunda madde toplam test korelasyonunun 0.44 ile 0.59 arasında değiştiği görülmektedir. Her bir maddenin maddeler için düzeltilmiş madde toplam test korelasyonunun 0.30 ve üstünde olması, o maddelerin her birinin yeterli ve bulunduğu faktörü temsil eden iyi madde olduğu belirtilmektedir (Büyüköztürk ve ark. 2012).

SONUÇ

Araştırmada Beden Eğitimi Dersine Katılım Motivasyonu Ölçeği'nin (BEDKMÖ) geçerli ve güvenilir şekilde geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda geçerlik ve güvenilirlik analizlerinden yararlanılmıştır.

BEDKMÖ'nün geçerliğinin saptanması amacıyla AFA ve ardından DFA yapılmıştır. Bu bağlamda öncelikle KMO ve Bartlett Sphericity testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda KMO değerinin 0.83; Bartlett Sphericity testi ki-kare değerinin de 7382.044 (sd=78; p=0.000) olduğu tespit edilmiştir. Verilerin analize uygunluğu saptandıktan kesme noktası 0.40 alınmış ve Varimaks dik döndürmeyaklaşımı kullanılmıştır. Yapılan AFA

sonucunda 13 maddeden oluşan, 3 faktörlü yapı elde edilmiştir. Bu 3 faktörlü yapının faktörleri; içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluktur. AFA'da her bir maddenin faktör yükünün 0.69 ile 0.89 arasında olduğu tespit edilmiştir. Her bir faktörün özdeğerinin 1'in üzerinde olduğu, BEDKMÖ'nün toplam varyansın 62.87'sini açıkladığı saptanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda BEDKMÖ'ye DFA yapılmış ve AFA'yı destekleyip desteklemediği sınanmıştır. Bu bağlamda DFA sonuçlarında elde edilen yapının uyum indeksleri,

Path Diyagramı incelenmiş ve yapının uygunluğu tespit edilmiştir. Buna göre DFA sonrasında elde edilen uyum indeksleri; $\chi^2/sd=2.03$ ($0 < \chi^2/sd < 3$), $RMSEA=0.08$ ($0.00 < RMSEA \leq 0.10$), $CFI=0.95$ ($0.95 \leq CFI \leq 1.00$), $GFI=0.91$ ($.90 \leq GFI \leq 1.00$), $AGFI=0.87$ ($0.85 \leq AGFI \leq 1.00$), $PGFI=0.62$ ($0.50 \leq PNFI \leq 1.00$), $IFI=0.96$ ($0.90 \leq NFI \leq 1.00$), $NFI=0.93$ ($0.90 \leq NFI \leq 1.00$) ve $PNFI=0.74$ ($0.50 \leq PNFI \leq 1.00$) şeklindedir. Uyum indekslerine göre BEDKMÖ'nün kabul edilebilir ve varsayılan iyi aralıkta olduğu görülmüştür.

BEDKMÖ'nün güvenilirliği Cronbach Alpha, Spearman Brown Katsayısı, Guttman Split-Half güvenilirlik analizleri kullanılarak hesaplanmıştır. Yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda içsel motivasyon faktörünün Cronbach alfa katsayısı 0.89;

Spearman Brown katsayısı 0.88; Guttman Split-Half katsayısı 0.89'dur. Dışsal motivasyon faktörünün Cronbach Alpha katsayısı 0.76; Spearman Brown katsayısı 0.65; Guttman Split-Half katsayısı 0.77'dir. Motivasyonsuzluk faktörünün Cronbach Alpha katsayısı 0.79; Spearman Brown katsayısı 0.63; Guttman Split-Half katsayısı 0.79'dur. Ayrıca BEDKMÖ'nün zamana dayanıklılığının tespit edilmesi amacıyla test tekrar test yapılmış ve içsel motivasyon faktörünün 0.81, dışsal motivasyon faktörünün test tekrar test sonucu 0.78, motivasyonsuzluk faktörünün test tekrar test sonucu 0.77 ve BEDKMÖ'nün toplam puanın tekrar test sonucu 0.75 olarak saptanmıştır. Bu bağlamda BEDKMÖ'nün iç tutarlık katsayılarının yeterli olduğu ve test tekrar test sonuçları doğrultusunda da ölçeğin zamana karşı dayanıklı olduğu saptanmıştır. Son olarak BEDKMÖ'nün madde ayırt edicilik gücünü hesaplamak amacıyla t testinden yararlanılarak alt-üst %27 grup karşılaştırması yapılmıştır. Yapılan alt-üst %27 grup karşılaştırması sonucunda, ölçeğin her bir maddesinin madde ayırt edicilik gücünün yeterli olduğu saptanmıştır. Madde toplam test korelasyonunun 0.44 ile 0.59 arasında değiştiği saptanan ölçek maddelerinin her birinin yeterli ve bulunduğu faktörü temsil ettiği de saptanmıştır.

Tüm analizler sonucunda araştırmada, Beden Eğitimi Dersine Katılım Motivasyonu Ölçeğinin (BEDKMÖ) geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu kanıtlanmıştır.

Çıkar Çatışması

Araştırmada hiçbir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkıları

Plan, tasarım: GTD, HİC; **Gereç, yöntem ve veri toplama:** GTD, HİC; **Analiz ve yorum:** GTD; **Yazım ve eleştirel değerlendirme:** GTD, HİC.

KAYNAKLAR

- Alpar, R. (2013). *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemler*. Detay Yayıncılık.
- Aracı, H. (2006). *Öğretmen ve öğrenciler için okullarda beden eğitimi*. (Geliştirilmiş 6. Baskı), Ankara: Nobel.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., & Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Geliştirilmiş 11. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum* (Genişletilmiş 20. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı- istatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum* (Genişletilmiş 13. Baskı), Ankara: Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14687/jhs.v17i1.5896>

- Bozkurt, T. M., Dursun, M., & Arı, Ç. (2019). Examination of attitudes of students of sports sciences towards digital game play: Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin dijital oyun oynamaya yönelik tutumların incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 16(4), 1217-1227. <https://doi.org/10.14687/jhs.v17i1.5896>
- Çakır, E. (2019). Lise Öğrencilerinin Fiziksel Aktiviteye Katılım Motivasyonları ile Vücut Kitle İndeksi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(1-A), 30-39.
- Dede, Y., & Yaman, S. (2008). Fen öğrenmeye yönelik motivasyon ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 2(1), 19-37.
- Demir, G. T., & Cicioğlu, H. İ. (2018). Motivation Scale For Participation In Physical Activity (MSPPA): A study of validity and reliability Fiziksel Aktiviteye Katılım Motivasyonu Ölçeği (FAKMÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of Human Sciences*, 15(4), 2479-2492. <https://doi.org/10.14687/jhs.v15i4.5585>
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic Motivation and Selfdetermination in Human Behavior*. New York: Plenum Press.
- Deci, E.L., & Ryan, R.M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the selfdetermination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268. https://doi.org/10.1207/s15327965pli1104_01
- Durmaz, M., & Akkuş, R. (2016). Öz belirleme kuramı perspektifinden matematik kaygısı, motivasyon ve temel psikolojik ihtiyaçlar. *Eğitim ve Bilim*, 41(183). <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2016.2942>
- Guay, F., Vallerand, R. J., & Blanchard, C. (2000). On the assessment of situational intrinsic and extrinsic motivation: The Situational Motivation Scale (SIMS). *Motivation and emotion*, 24(3), 175-213. <https://doi.org/10.1023/A:1005614228250>
- Güneş, A. (2003). *Okullarda beden eğitimi ve oyun öğretimi*. 3. Baskı, Ankara: Pegem.
- İnal, A. N. (2003). *Beden eğitimi ve spor bilimi*. Ankara: Nobel.
- Karataş, H., & Erden, M. (2012). Akademik motivasyon ölçeğinin dilsel eşdeğerlik, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Education Sciences*, 7(4), 983-1003.
- Leithwood, K. (2007). *What we know about the educational leadership*. J. M. Burger, C. Webber ve P. Knick. (Eds.) Intelligent Leadership. Springer, 41-66. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-6022-9_4
- Lepper, M.R. (1988). Motivational considerations in the study of instruction. *Cognition and Instruction*. (4), 289-309. https://doi.org/10.1207/s1532690xci0504_3
- Lonsdale, C., Sabiston, C. M., Taylor, I. M., & Ntoumanis, N. (2011). Measuring student motivation for physical education: Examining the psychometric properties of the Perceived Locus of Causality Questionnaire and the Situational Motivation Scale. *Psychology of Sport and Exercise*, 12(3), 284-292. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2010.11.003>

- Lynn, R. (1969). An achievement motivation questionnaire. *British Journal of Psychology*, 60(4), 529-534. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8295.1969.tb01226.x>
- Konter, E. (1995). *Sporda motivasyon [Motivation in sports]*. İzmir: Saray Yayıncılık.
- Kuru, E. (2000). *Beden eğitimi ve sporda program geliştirme*. Birinci Baskı, Ankara.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.
- Lumsden, L. S. (1994). *Student Motivation to Learn*. ERIC Digest, 92.
- Muallimoğlu, N. (1998). *Çocuklara ve gençlere beden eğitimi* (3. Baskı), İstanbul: Avcıol.
- Namli, S., & Demir, G. T. (2020). The Relationship between Attitudes towards Digital Gaming and Sports. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 19(1), 40-52.
- Öncü, H. (2004). *Motivasyon Sınıf Yönetimi*. (Ed: Leyla Küçükahmet). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Özevin, B. (2006). Oyun, dans ve müzik dersine ilişkin motivasyon ölçeği. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi*, 26-28.
- Öztürk, E., & Uzunkol, E. (2013). İlkokul Öğretmeni Motivasyon Ölçeğinin Psikometrik Özellikleri/The Psychometric Properties Of The Primary School Teacher Motivation Scale. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(4), 421-435.
- Özdemir, A. S., Durhan, T. A., & Karaküçük, S. (2020). İçsel Boş Zaman Motivasyon Ölçeği Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(24), 2838-2855. <https://doi.org/10.26466/opus.705201>
- Özgün, A., Yaşartürk, F., Ayhan, B., & Bozkuş, T. (2017). Hentbolcuların spora özgü başarı motivasyonu ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(Special Issue 2), 83-94.
- Özdamar, K. (2013). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi-Cilt 1, 9. baskı*. Ankara: Nisan Kitabevi
- Reeve, J.M. (2004). *Understanding motivation and emotion*. USA:Jhon Willey & Sons
- Seçer, İ. (2015). *SPSS ve Lisrel ile Pratik Veri Analizi: Analiz ve Raporlaştırma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tamer, K., & Pulur, A. (2001). *Beden eğitimi ve sporda öğretim yöntemleri*. Ankara: Koza.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). New York: Allyn and Bacon
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Thompson, B. (2004). *Exploratory And Confirmatory Factor Analysis: Understanding Concepts And Applications*. Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Twenge, J. M., Campbell, S. M., Hoffman, B. J., & Lance, C. E. (2010). Generational differences in workvalues: Leisure and extrinsic value sincreasing, social and intrinsic values decreasing. *Journal of Management*, 36(5), 1117-1142.
- Yetim, E., Demir, Y., & Erturan, İ. G. (2014). Beden eğitimi derslerinde motivasyon: tutum ve motivasyonel stratejilerin tahmin edici etkisi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 139-146.